

WESTEREMDEN – GEREFORMEERDE KERK

De gereformeerde kerk van Westeremden is een mooie, regionale stijlvariant van de Amsterdamse School. Gereformeerden wordt doorgaans slechts weinig kunstzin toegedicht, hun kerkbouw bewijst het tegendeel. In zijn uitlatingen over de kerkbouw had de gereformeerde leidsman Abraham Kuyper (1837-1920) sterk de nadruk gelegd op schoonheid naast functionaliteit. In het interbellum zouden de gereformeerde kerken zelfs tot de architectonische avant-garde gaan behoren; in de jaren dertig werd de expressionistische stijl van de Amsterdamse school door hen omarmd. De voornaamste kenmerken zijn een speelse, beeldhouwde vormgeving van het exterieur, decoratieve metselverbanden en verlevendigde muurvlakken door verspringende elementen. In het interieur worden sierlijke geometrische elementen toegepast.

BOAZ kerk

Tot de beste voorbeelden van het 'baksteenexpressionisme' van de Amsterdamse school in Groningen behoort de gereformeerde kerk van Westeremden. Deze werd in 1934 ontworpen door architect Albert Wiersema uit Bedum tegenover de oude kerk en pastorie uit 1898. Een Pietje Precies die vroeg opstond als er beton werd gestort om er zeker van te zijn dat de aannemer daar niet mee sjoemelde. Hij was ook verantwoordelijk voor de gereformeerde kerken in Onderdendam en Bedum. De oude kerk had de naam Jachin ('grondvester'), de nieuwe kerk werd BOAZ genoemd. Beide namen duiden de twee koperen zuilen aan in de voorhal van de Tempel van Salomo (1 Koningen 7:21). De naam BOAZ is waarschijnlijk een afkorting van een Hebreeuws opschrift op de zuil met als betekenis 'In de Heer is kracht'. Het rechthoekige gebouw is opgetrokken in donkerrode gesinterde baksteen en wordt gedekt door een zadeldak. Twee gevelstenen in rechthoekige uitbouwen aan weerszijden van de ingang dragen als opschriften: 'Geref. Kerk. Eerste steen gelegd door E.M. Bos 24 oct 1934' en 'Het WOORD des HEEREN blyft in der EEUWIGHEID 1 Petr. 1:25A'. In 2016 kreeg de voorgevel zijn oorspronkelijke kleuren terug: bruinrood, groen, okergeel en zwart. Op de nok van het dak rust een vierkante met zink beklede dakruiter met naaldvormige spits met een paard als windwijzer.

Interieur

De kerkruimte wordt gedekt door een houten paraboolvormig gewelf met daarin vier roosters. Iedere deur is voorzien van een ruitje binnen een geometrische decoratie. Centraal element is het rechthoekige houten preekgestoelte tussen twee trappen. De paneelwanden zijn versierd met rechthoekige patronen en naar voren springende klossen in de trant van de art-decostijl. Dezelfde decoratieve elementen keren terug in de kerkenraadsbanken en de borden voor de collectezakken, evenals in de zijstukken van de banken die in drie rijen het grootste deel van de kerkzaal vullen. De preekstoel is geplaatst in een rechthoekige nis onder het orgel zoals bij de gereformeerden gebruikelijk was. De doopvont en de avondmaalstafel werden in 2000 gemaakt in bijpassende vormen. De kleuren van het interieur zijn bruinrood, turquoise, donkerbruin, zachtgeel en zwart. De gereformeerden hebben ook op een indirecte manier aan het behoud van cultureel erfgoed in Nederland bijgedragen, mede in de provincie Groningen. Waar zij in de 19^e eeuw een grote aanhang hadden, waren zij het die een groot deel van de bevolkingsgroei opvingen. Dat betekende dat de oude, vaak middeleeuwse, hervormde kerk bleef staan en ook zijn eeuwenoude inrichting kon behouden. De situatie in Westeremden biedt hiervan een goede illustratie: amper honderd meter verderop staat de 13^e-eeuwse dorpskerk met een van de beste 17^e-eeuwse interieurs van de provincie. Met de overdracht van de BOAZ-kerk aan de Stichting Oude Groninger Kerken in 2013 zijn de gereformeerde kerken nu definitief ook tot het gekoesterde religieuze erfgoed van de provincie gaan behoren.

© Gebaseerd op tekst van Justin Kroese (ODE: 50-jarig jubileum van SOGK 2019), aangevuld met informatie van Peter Hoffer.

SOGK ©2021, herziene versie